

Sektorske analize. Kemijska industrija

Rašić Bakarić, Ivana

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2020**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:493419>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

ožujak 2020. broj 75 godina 9

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Kemijska industrija

Autorica Ivana Rašić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u BDV-u prerađivačke industrije 2017. godine iznosio je 2,6 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 4 posto.

_8 Trendovi

Proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bila je manja za 10,7 posto u odnosu na 2015. godinu, dok je industrija proizvoda od plastike i gume istovremeno ostvarila snažan rast od 40,1 posto.

_14 Vodeća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. bili su za 1,2 posto manji nego u 2017. godini. Istovremeno ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume bilježe rast od 8,2 posto.

_18 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Dionice Petrokemije d.d. su na međugodišnjoj razini zabilježile rast vrijednosti od 87,9 posto te se nalaze na sedmom mjestu od deset dionica s najvećim porastom cijene u 2019. godini.

_19 Kemijski sektor u EU-28

Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2019. godini zabilježila međugodišnji pad od 1 posto.

_23 Zaključak i očekivanja

Usljed globalnih gospodarskih poteškoća prouzrokovanih pandemijom koronavirusa, u nadolazećim mjesecima svakako se očekuju niže razine proizvodne aktivnosti hrvatskog gospodarstva.

Glavni sektorski pokazatelji

“**Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bilježi međugodišnji rast od 2,3 posto, a industrija proizvoda od gume i plastike od 3,6 posto.**

— Sektor kemijske industrije jedan je od značajnijih sektora u Europskoj uniji. Proizvodi ovog sektora imaju široku upotrebu u ostalim djelatnostima gospodarstva poput poljoprivrede, prerađivačke industrije, građevinarstva, uslužnih djelatnosti i široke potrošnje. Hrvatski kemijski sektor obilježava duga tradicija proizvodnje, visokokvalificirana radna snaga s posebnim vještinama, cjenovno konkurentni proizvodi visoke kvalitete, izvrstan geostrateški položaj s pristupom središnjoj Europi, Sredozemlju i paneuropskim prometnim koridorima, blizina morskih luka, suvremena prometna infrastruktura u regiji te rastuća domaća potražnja [CEFIC, 2020a]. Istovremeno, slabosti hrvatskog kemijskog sektora su visoka uvozna ovisnost o sirovinama, neizvjesnosti vezane uz zalihe goriva, visoki troškovi energenata i logistike te nedovoljna ulaganja i inovativnost proizvoda, što je jednim dijelom posljedica nedostatne suradnje industrije i znanosti [CEFIC, 2020a]. Dodatni problem je i odlazak domaće kvalitetne, kvalificirane radne snage u inozemstvo.

Kemijski sektor definiran na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti [NACE Rev. 2, odnosno Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.] u širem smislu obuhvaća proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda [odjeljak C20], proizvodnju proizvoda od gume i plastike [odjeljak C22] te proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka [odjeljak C21]¹. Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća proizvodnju osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima; proizvodnju pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda; proizvodnju boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova; proizvodnju sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata; proizvodnju ostalih kemijskih proizvoda te proizvodnju umjetnih vlakana. S druge strane, proizvodnja proizvoda od gume i plastike obuhvaća proizvodnju vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; proizvodnju ostalih proizvoda od gume; proizvodnju proizvoda od plastike; proizvodnju ploča, listova, cijevi i profila od plastike; proizvodnju ambalaže od plastike; proizvodnju proizvoda od plastike za građevinarstvo te ostalih proizvoda od plastike. Među postojećim

¹ Analiza farmaceutske industrije objavljuje se u posebnom izdanju *Sektorskih analiza* koje izlazi u rujnu.

proizvodima kemijske industrije i industrije plastike i gume u Hrvatskoj prednjači proizvodnja tehničkih plinova, polimera, prerađevina od gume i plastike, sredstava za pranje te boja i lakova.

Tablica 1.
Glavni sektorski pokazatelji, međugodišnje stope promjene, u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	2017.	2018.	2019.
Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda - C20			
Proizvodna aktivnost	-14,2	-9,9	2,3
Zaposlenost	-0,4	1,3	-1,5
Bruto plaće (nominalno)	2,8	4	4,8
Industrija proizvoda od gume i plastike - C22			
Proizvodna aktivnost	5,7	16,2	3,6
Zaposlenost	7,1	1,2	0,3
Bruto plaće (nominalno)	5,2	6,5	5,3

Prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2017. godine udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske iznosio je 0,85 posto. Pri tome je proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila 0,33 posto, a proizvodnja proizvoda od gume i plastike 0,52 posto BDP-a te godine.

Istovremeno je udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti prerađivačke industrije (BDV-u) iznosio 2,6 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 4 posto. Za usporedbu, godinu dana ranije u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda ostvareno je 2,7 posto, a u industriji proizvoda od gume i plastike 4 posto BDV-a cjelokupne prerađivačke industrije.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u 2019. godini sektor kemijske industrije sudjelovao s udjelom od 7 posto. Gledano izdvojeno, industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačkog sektora 2019. godine sudjelovala je s 2,5 posto, a industrija plastike i gume s 4,5 posto. Sektor kemijske industrije u ukupnoj je zaposlenosti hrvatskog gospodarstva u 2019. godini sudjelovao s 1,2 posto.

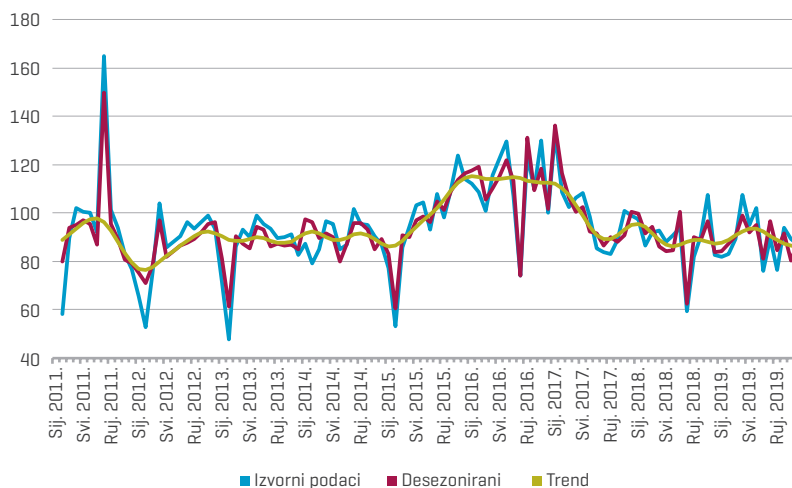
Ukupna industrijska proizvodnja je u 2019. godini ostvarila međugodišnji rast od skromnih 0,6 posto. Usporedbe radi, godinu dana ranije ukupna industrijska proizvodnja zabilježila je pad od 1 posto u odnosu na godinu dana ranije, dok je tijekom razdoblja od 2014. do 2017. godine ostvarivala kontinuiran rast. Gledano po područjima nacionalne klasifikacije djelatnosti, najveći međugodišnji pad u 2019. godini zabilježen je u rudarstvu i vađenju

[-5,8 posto]. Međugodišnji pad ostvaren je i u prerađivačkoj industriji [-0,3 posto], dok je opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija zabilježila međugodišnje povećanje aktivnosti od 7,5 posto. Unutar odjeljaka prerađivačke industrije najveći je pad aktivnosti zabilježen u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava – C30 [-32,8 posto], zatim u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih derivata – C19 [-23,8 posto] te u proizvodnji strojeva i uređaja – C28 [-10,8 posto]. S druge strane, najveće međugodišnje povećanje proizvodne aktivnosti u 2019. godini ostvarili su proizvodnja namještaja – C31 [8,7 posto] i tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa – C18 [5,3 posto].

Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bilježi međugodišnji rast od 2,3 posto [tablica 1]. Za usporedbu, ova je industrija u 2017. i 2018. godini ostvarivala negativne stope rasta na godišnjoj razini, i to od 14,2 i 9,9 posto, dok je tijekom razdoblja od 2014. do 2016. godine proizvodna aktivnost industrije rasla. Usprkos pozitivnim kretanjima proizvodne aktivnosti ove industrije zabilježenima prošle godine, još se uvijek ne može zaključiti da je nastupio njen oporavak. Naime, prema sezonaliziranim podacima proizvodna aktivnost kemikalija i kemijskih proizvoda u posljednjem tromjesečju 2019. smanjena je za 6,7 posto u odnosu na prethodno [slika 1].

Slika 1.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, 2015. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

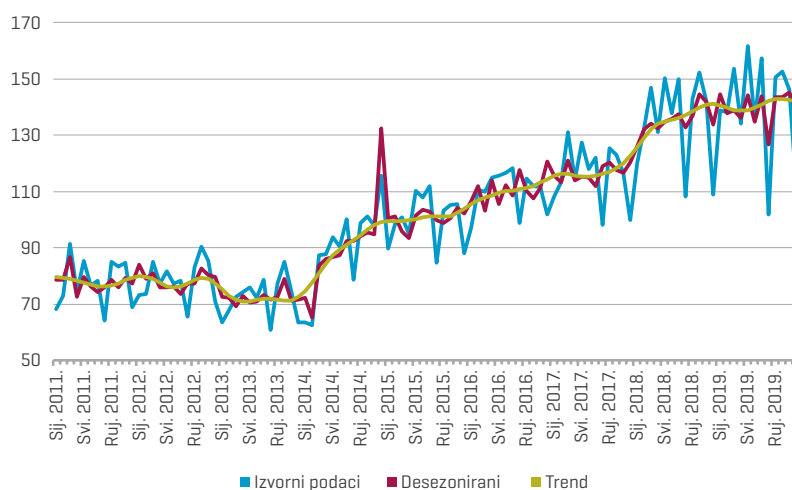
Međugodišnji porast proizvodne aktivnosti industrije kemikalija i kemijskih proizvoda bio je praćen povećanjem plaća, dok je zaposlenost zabilježila blagi pad. U odnosu na 2018. godinu, u 2019. su se godini prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u ovoj industriji nominalno povećale za 4,8 posto, a zaposlenost se u prosjeku smanjila za 1,5 posto. Prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2019. godine u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda

iznosila je 8.733 kune, što je bilo 1,6 posto ispod prosjeka gospodarstva te 9,9 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Industrija proizvoda od gume i plastike već šestu godinu zaredom ostvaruje kontinuirani rast [slika 2]. Ipak, nakon snažnog međugodišnjeg rasta od 16,2 posto u 2018. godini, ova industrija u 2019. godini ostvaruje značajno skromniji rast, od 3,6 posto. Usporedbe radi, u 2017. godini je zabilježila međugodišnji rast od 5,7, a u 2016. godini od 10,1 posto. Promotre li se desezonirani podaci prema kojima ova industrija u posljednjem tromjesečju 2018. godine bilježi povećanje proizvodne aktivnosti za 3,2 posto odnosu na prethodno tromjesečje, može se zaključiti da će se pozitivna kretanja nastaviti i tijekom ove godine [slika 2].

Slika 2.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2015. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Rast proizvodne aktivnosti industrije proizvoda od gume i plastike tijekom 2018. i 2019. godine pozitivno se odrazio na kretanje plaća i zaposlenosti. Tako su u 2019. godini prosječne mjesečne bruto plaće u ovoj industriji zabilježile nominalni rast od 5,3 posto na međugodišnjoj razini, a zaposlenost je povećana za 0,3 posto. Unatoč povećanju plaća, plaće u industriji proizvoda od gume i plastike su i dalje među najnižima u sektoru prerađivačke industrije. Niže plaće su u industriji namještaja, djelatnosti ostale prerađivačke industrije, drvnoj industriji, tekstilnoj i odjevnoj industriji te proizvodnji kože i odjeće. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2019. godine u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 7.028 kuna, što je bilo za 20 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 12 posto ispod prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Za razliku od cijena na razini cjelokupne prerađivačke industrije koje su u prosincu 2019. godine u usporedbi s istim mjesecom 2018. godine zabilježile

CIJENE PROIZVOĐAČA KEMIKALIJA I KEMIJSKIH
PROIZVODA U PROSINCU 2019. GODINE ZABILJEŽILE
SU MEĐUGODIŠNJI PAD OD 3 POSTO, DOK SU CIJENE
PROIZVOĐAČA PROIZVODA OD GUME I PLASTIKE
ZABILJEŽILE PAD OD 0,8 POSTO.

rast od 1,4 posto, proizvođačke su cijene u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda u istom razdoblju zabilježile pad od 3 posto. Istovremeno, cijene proizvoda od gume i plastike smanjile su se u prosjeku za 0,8 posto na međugodišnjoj razini.

Ukupna proizvodnost rada u prerađivačkoj industriji u razdoblju od siječnja do prosinca 2019. u usporedbi s istim razdobljem 2018. godine bilježi rast od 2,9 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda pritom bilježi međugodišnje povećanje proizvodnosti rada od 4,5 posto, a industrija gume i plastike od 1,4 posto. Rast proizvodnosti rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda može se pripisati povećanju proizvodne aktivnosti popraćenom smanjenjem zaposlenosti tijekom istog razdoblja. S druge strane, porast je proizvodnosti rada industrije plastike i gume posljedica snažnijeg rasta njezine proizvodne aktivnosti od rasta zaposlenosti.

U ukupnom izvozu prerađivačke industrije ostvarenom od siječnja do prosinca 2019. godine, kemijski je sektor² sudjelovao s 9,6 posto, pri čemu je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda sudjelovala sa 6,1 posto, a prerada plastike i gume s 3,5 posto, dok je u ukupnom uvozu prerađivačke industrije kemijski sektor sudjelovao s 13,4 posto (8,8 posto industrija kemikalija i kemijskih proizvoda te 4,6 posto prerada plastike i gume). U odnosu na prethodnu godinu izvoz kemijskog sektora u 2019. godini povećan je za 8,4 posto, a uvoz za 4,0 posto. Brži rast izvoza od uvoza zabilježen je u obje industrije. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda tako bilježi rast izvoza od 7,3, a uvoza od 4,1 posto. Istovremeno je izvoz industrije plastike i gume na međugodišnjoj razini povećan za 10,3 posto, a uvoz za 3,9 posto. Zbog ovisnosti o uvoznim sirovinama, obje industrije ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini iznosio je 8,2 milijarde kuna, a proizvoda od gume i plastike 3,9 milijardi kuna.

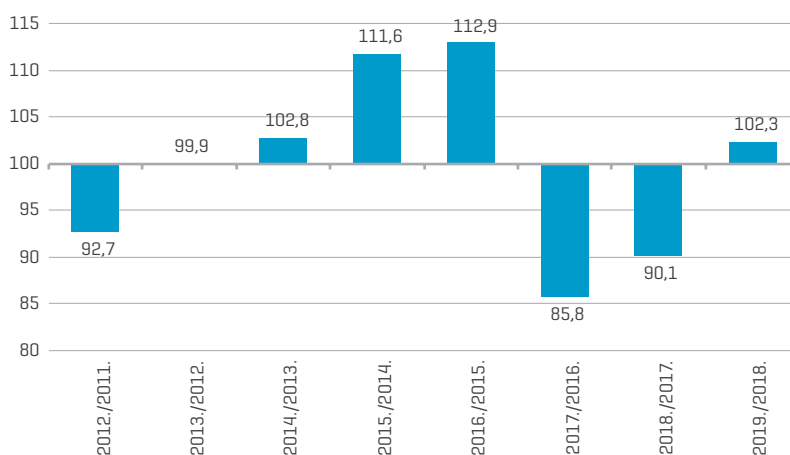
² Kemijski sektor uključuje industriju kemikalija i kemijskih proizvoda te industriju proizvoda od gume i plastike.

Trendovi

U odnosu na 2015. godinu ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bila manja za 10,7 posto, dok je u usporedbi s 2013. godinom bila veća za 2,5 posto. Ovakvo je kretanje najvećim dijelom posljedica smanjenja proizvodne aktivnosti ove industrije tijekom 2017. i 2018. godine (slika 3). Istovremeno ova industrija bilježi i smanjenje zaposlenosti (slika 4). Tako je u siječnju 2020. godine industrija kemikalija i kemijskih proizvoda zapošljavala 5.498 radnika, što je 264 (ili 4,6 posto) radnika manje u usporedbi sa siječnjem 2015. godine. Udio industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije pri tome je smanjen s 2,7 posto, koliko je iznosio u siječnju 2015., na 2,4 posto u siječnju 2020. godine. Na izostanak oporavka kemijske industrije u Hrvatskoj ukazuju i najnoviji podaci prema kojima je u usporedbi sa siječnjem 2019. u siječnju 2020. godine ova industrija zapošljavala čak 317 (ili 5,5 posto) radnika manje.

Slika 3.
Verižni indeksi kretanja proizvodne aktivnosti industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, 2012. – 2019.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

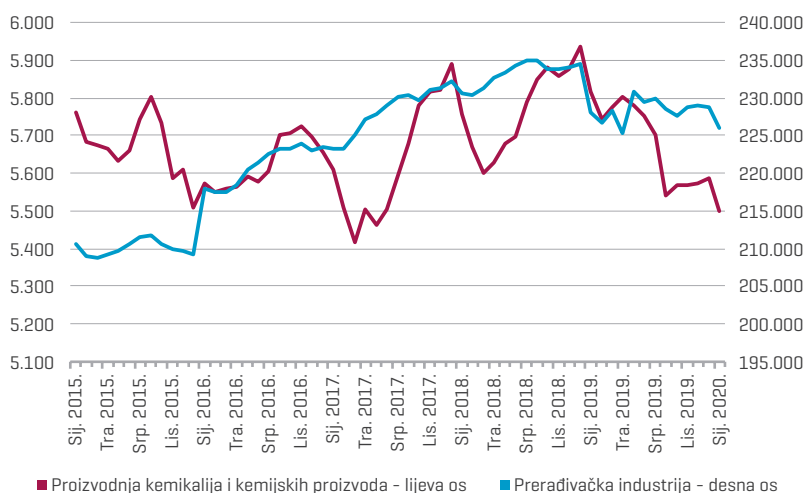
Tablica 2 prikazuje podatke o prosječnim mjesečnim bruto plaćama isplaćenima u ovoj industrijskoj grani od 2015. do 2019. godine (godišnji prosjeci). Prosječne bruto plaće isplaćene u 2019. godini u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda bile su nominalno veće za 14,1 posto u

PROIZVODNJA INDUSTRIJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2019. GODINI BILA JE MANJA ZA 10,7 POSTO U ODNOSU NA 2015. GODINU.

odnosu na prosjek 2015. godine. Usporedi li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda i plaća isplaćenih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2015. do 2019. godine, vidljivo je kako su tijekom cijelog promatranog razdoblja plaće isplaćene u ovoj industriji bile iznad prosjeka prerađivačke industrije te gotovo na razini državnog prosjeka.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, od siječnja 2015. do siječnja 2020.

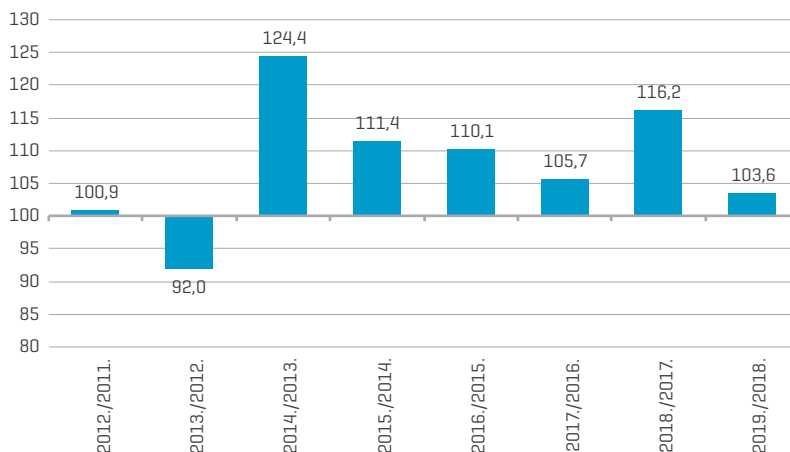
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Ukupna je proizvodnja industrije prerade plastike i gume u 2019. godini bila gotovo dvostruko veća (94,2 posto) u odnosu na 2013. te za 40,1 posto veća u odnosu na 2015. godinu. Ova industrija tijekom cijelog razdoblja od 2014. do 2019. godine bilježi pozitivna kretanja (slika 5). Ipak, u 2019. godini industrija proizvoda od plastike i gume bilježi najniži međugodišnji rast (3,6 posto) u posljednjih šest godina.

Slika 5.
Verižni indeksi kretanja
proizvodne aktivnosti
proizvodnje proizvoda od
gume i plastike, od 2013.
do 2019. godine

Izvor: Izračun autorice prema
podacima Državnog zavoda za
statistiku.

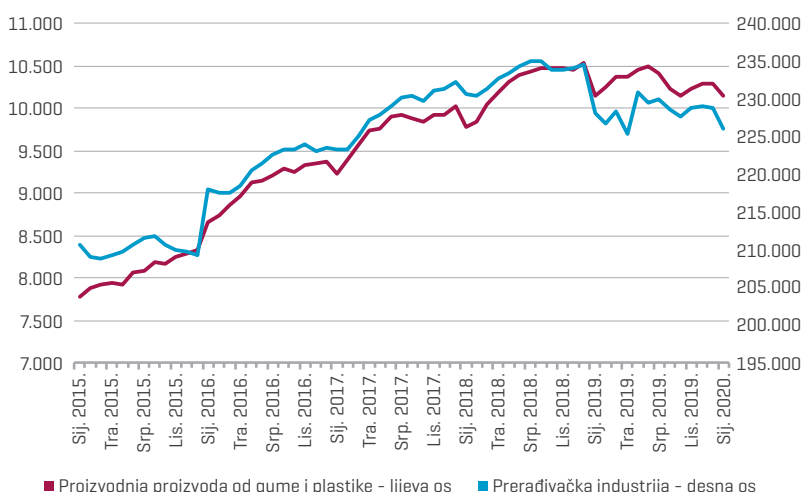

“Cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bile su veće za 0,8 posto u odnosu na prethodnu godinu, dok su cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike ostale stabilne.

Industrija gume i plastike je u siječnju 2020. zapošljavala 10.139 radnika, što je u usporedbi s istim mjesecom 2015. godine 40,1 posto (2.522) radnika više. Iz slike 6 vidljivo je da je, uz manje oscilacije, promatrano razdoblje od siječnja 2015. do siječnja 2019. godine obilježeno povećanjem broja zaposlenih industrije proizvoda od gume i plastike. Nasuprot tome, tijekom 2019. godine dolazi do blagog smanjenja broja zaposlenih (slika 6). Tako je u usporedbi s istim mjesecom 2018. godine u prosincu 2019. godine ova industrija zapošljavala 248 radnika manje (ukupno 10.288 osoba). Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, koja od 2015. do 2017. godine bilježi pad udjela u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, udio industrije prerade plastike i gume raste, i to s 3,7 posto u siječnju 2015. na 4,5 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine.

Slika 6.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od siječnja 2015. do siječnja 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

PROIZVODNJA INDUSTRIJE PRERADE PLASTIKE I GUME U 2018. BILA JE VEĆA ZA 94,2 POSTO U ODNOSU NA 2013. TE ZA 40,1 POSTO U ODNOSU NA 2015. GODINU.

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2019. godini u industriji prerade plastike i gume bile su nominalno veće za 20,3 posto u odnosu na prosjek 2015. godine [tablica 2]. Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije prerade plastike i gume tijekom razdoblja od 2015. do 2019. godine, može se primijetiti da su pozitivne međugodišnje stope nominalnog rasta prosječnih bruto plaća zabilježene u svim godinama promatranog razdoblja. Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog je razdoblja od 2015. do 2019. godine bila ispod prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2015. – 2019.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Indeks 2019. 2015.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.609,9	7.752,7	8.055,2	8.446,8	8.765,9	115,2
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.759,3	6.939,6	7.229,7	7.623,7	7.973,5	118,0
Hrvatska = 100	88,8	89,5	89,8	90,3	91,0	102,4
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (u kunama)	7.593,4	7.741,3	7.954,7	8.271,2	8.666,8	114,1
Prerađivačka industrija = 100	112,3	111,6	110,0	108,5	108,7	96,8
Hrvatska = 100	99,8	99,9	98,8	97,9	98,9	99,1
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike (u kunama)	5.829,4	5.944,0	6.252,3	6.657,1	7.012,8	120,3
Prerađivačka industrija = 100	86,2	85,7	86,5	87,3	88,0	102,0
Hrvatska = 100	76,6	76,7	77,6	78,8	80,0	104,4

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Nakon međugodišnjeg pada cijena proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. [-6,5 posto] i 2017. godini [-0,7 posto], u naredne dvije godine uslijedio je njihov neznatni rast [tablica 3]. Tako su cijene

proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. godini bile veće za 0,9 posto u odnosu na prethodnu godinu, a u 2019. godini zabilježile su međugodišnji rast od 0,8 posto.

Tablica 3.

Godišnji verižni indeksi proizvođačkih cijena na domaćem tržištu, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2016. – 2019.

Indeksi proizvođačkih cijena	2016.	2017.	2018.	2019.
C - Prerađivačka industrija	96,3	103,4	101,9	100,3
C20 - Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	93,5	99,3	100,9	100,8
C22 - Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	98,0	101,9	101,2	100,1

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2019. godini bio veći za 17,9 posto u odnosu na 2015. godinu, a uvoz za 23,3 posto.

Nakon što su cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike u 2016. godini zabilježile međugodišnji pad, u naredne tri godine bilježe međugodišnji rast od 1,9 [2017.], 1,2 [2018.] i 0,1 posto [2019.] [tablica 3].

Proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda od siječnja do prosinca 2019. godine u usporedbi s istim razdobljem 2018. veća je za 4,5 posto, a u industriji proizvoda od gume i plastike za 1,4 posto [tablica 4]. Usporedbe radi, u 2017. i 2018. godini proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda bilježila je negativne međugodišnje stope rasta, i to od -16,9 i -10,4 posto. Istovremeno, proizvodnost rada u industriji proizvoda od gume i plastike je na međugodišnjoj razini u 2017. godini ostvarila rast od 2,8 posto, a u 2018. godini od čak 15 posto.

Tablica 4.

Verižni indeksi proizvodnosti rada, prerađivačka industrija, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda i proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2016. – 2019.

Indeksi proizvodnosti rada	2016.	2017.	2018.	2019.
Prerađivačka industrija	105,8	101,2	99,9	102,9
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	109,5	85,1	89,6	104,5
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	112,4	102,8	115,0	101,4

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Tablica 5 prikazuje kretanje vanjskotrgovinske razmjene kemijskog sektora tijekom razdoblja od 2015. do 2019. godine. Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bio je veći za 17,9 posto u odnosu na 2015. godinu, a uvoz za 23,3 posto. Snažniji rast uvoza od rasta izvoza

“Pokrivenost uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike porasla je s 40,2 posto u 2015. na 48,5 posto u 2019. godini.

rezultirao je smanjenjem pokrivenosti uvoza izvozom industrije kemikalija i kemijskih proizvoda. Tako je pokrivenost uvoza izvozom ove industrije u 2015. godini iznosila 45,7 posto, a četiri godine kasnije 43,7 posto. Tijekom promatranog razdoblja najviše vrijednosti i izvoza i uvoza industrija kemikalija i kemijskih proizvoda ostvarila je u 2019. godini [6,3 milijarde kuna izvoza i 14,5 milijardi kuna uvoza]. Istovremeno najnižu vrijednost i izvoza i uvoza ova je industrija zabilježila 2016. godine, 4,8 milijardi kuna izvoza i 11,5 milijardi kuna uvoza.

Proizvodnja proizvoda od gume i plastike je u razdoblju od 2015. do 2019. godine zabilježila kumulativni rast izvoza od 55,8 posto, a uvoza za 29,3 posto. Uslijed snažnijeg rasta izvoza od uvoza, došlo je do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i porasta pokrivenosti uvoza izvozom ove grane. Tako je pokrivenost uvoza izvozom proizvoda od gume i plastike porasla s 40,2 posto u 2015. na 48,5 posto u 2019. godini. Za usporedbu, 2010. godine pokrivenost uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike iznosila je svega 24,7 posto. Porast pokrivenosti uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike pokazatelj je postupnog smanjivanja uvozne ovisnosti o sirovinama kao i njenog preusmjerenja na plasman na inozemnom tržištu.

Tablica 5.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2015. – 2019.

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Indeks 2019. 2015.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda						
Izvoz (u mil. kuna)	5.374	4.846	5.434	5.905	6.336	117,9
Prerađivačka industrija (u %)	7,0	5,9	5,8	6,1	6,1	88,1
Uvoz (u mil. kuna)	11.769,5	11.458,3	12.354,9	13.947,9	14.507,9	123,3
Prerađivačka industrija	9,7	8,8	8,7	9,1	8,8	90,9
Pokrivenost uvoza izvozom (u %)	45,7	42,3	44,0	42,3	43,7	95,6
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike						
Izvoz (u mil. kuna)	2.334,3	2.740,6	2.966,2	3.295,9	3.636,2	155,8
Prerađivačka industrija (u %)	3,0	3,3	3,2	3,4	3,5	116,4
Uvoz (u mil. kuna)	5.803,8	6.193,2	6.670,6	7.221,9	7.501,6	129,3
Prerađivačka industrija (u %)	4,8	4,7	4,7	4,7	4,6	95,3
Pokrivenost uvoza izvozom (u %)	40,2	44,3	44,5	45,6	48,5	120,5

Napomena: Podaci za 2019. godinu su preliminarni.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Poslovanje vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom 2018. godine obilježilo je smanjenje ukupnih prihoda i povećanje gubitka (tablica 6). Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2018. godini bili za 1,2 posto manji nego 2017. godine prema podacima Poslovne Hrvatske, dok je gubitak gotovo ušesterostručen. Značajno međugodišnje povećanje gubitka na razini deset vodećih društava ove industrije prvenstveno je rezultat negativnog poslovanja Petrokemije d.d. koja je 2018. godinu zaključila s gubitkom u visini od 470,8 milijuna kuna. Usporedbe radi, godinu dana ranije Petrokemija d.d. ostvarila je gubitak u visini od 242,6 milijuna kuna. Pored Petrokemije d.d. gubitak je ostvarila i Saponia d.d., i to od 33,6 milijuna kuna. Izuzmu li se ta dva društva iz skupine deset vodećih, preostalih osam trgovačkih društava ostvarilo je kumulativnu dobit u visini od 109 milijuna kuna, što je u usporedbi s 2017. godinom bilo manje za 26,8 posto.

Tablica 6.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, 2017. i 2018.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Petrokemija d.d., Saponia d.d., Hempel d.o.o., Messer Croatia Plin d.o.o., Scott Bader d.o.o., Ireks Aroma d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o., Adriatica Dunav d.o.o., Lush Manufaktura d.o.o. i ACG Lukaps d.o.o.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2017.	2018.	2018./2017.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	4.149,1	4.097,3	98,8
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	-66,5	-395,4	595,1
Broj zaposlenih	3.635	3.806	104,7
Bruto marža (u %)	-1,6	-9,7	-8,1 p.b.
Profitabilnost imovine (u %)	-2,6	-11,4	-8,8 p.b.
Proizvodnost rada (prihod u tis. kuna po zaposlenom)	1.141,4	1.076,5	94,3
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,3	1,1	90,2
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,1	1,7	146,2
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,64	0,53	83,3

Smanjenje prihoda deset vodećih trgovačkih društava proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda praćeno povećanjem zaposlenosti rezultiralo je smanjenjem proizvodnosti rada od 5,7 posto. Zanimljiv je podatak da se među deset vodećih trgovačkih društava ove industrije društvo Lush

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE KEMIKA LIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2018. GODINI BILI SU ZA 1,2 POSTO MANJI NEGO 2017. GODINE.

Manufaktura d.o.o. iz Strmca zadržalo već drugu godinu zaredom. Među deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, Chromos-Svjetlost d.o.o. je jedini u stopostotnom domaćem privatnom vlasništvu, dok je kutinska Petrokemija d.d. u domaćem mješovitom vlasništvu. Udio stranog vlasništva u društvu Saponia d.d. iznosi 87 posto, a u Ireks Aromi d.o.o. 97 posto. Preostalih šest društava nalazi se u stopostotnom stranom vlasništvu.

Koeficijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda iznosio je 1,7 u 2018. te 1,1 u 2017. godini (tablica 6). Premda se vrijednost koeficijenta zaduženosti vodećih deset trgovačkih društava u kemijskoj industriji u 2018. godini smanjila za 11 postotnih bodova u odnosu na 2017. godinu, zaduženost društava još uvijek je relativno visoka.

Tablica 7.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda – odabrani financijski pokazatelji, 2018.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Petrokemija d.d.	1.869	0,71	1,31	-25,2
Saponia d.d.	704	0,41	2,08	-4,8
Hempel d.o.o.	231	0,48	1,51	8,8
Messer Croatia Plin d.o.o.	225	0,27	1,67	11,5
Adriatica Dunav d.o.o.	201	0,61	0,98	0,7
Scott Bader d.o.o.	197	0,11	7,03	8,9
Ireks Aroma d.o.o.	188	0,12	6,89	11,0
Chromos-Svjetlost d.o.o.	188	0,73	1,24	0,0
Labud d.o.o.	163	0,30	2,64	8,5
ACG Lukaps d.o.o.	130	0,67	1,00	7,0

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

“Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2018. godini bili su veći za 8,2 posto u odnosu na 2017. godinu.

Prema podacima Poslovne Hrvatske, smanjenje prihoda u 2018. u odnosu na prethodnu godinu ostvarila su četiri društva, Petrokemija d.d. [-6,3 posto], Hempel d.o.o. [-6,1 posto], Messer Croatia Plin [-4,2 posto] i ACG Lukaps [-0,3 posto]. S druge strane, najveći međugodišnji rast prihoda 2018. godine zabilježila je Lush Manufaktura d.o.o. [26,8 posto], nakon koje slijedi Adriatica Dunav d.o.o. [18,7 posto] te Chromos-Svjetlost d.o.o. [12,1 posto]. Visoka zaduženost u 2018. godini obilježila je poslovanje Chromos-Svjetlosti d.o.o., Petrokemije d.d., ACG Lukapsa d.o.o. i Adriatica Dunava d.o.o. [tablica 7].

Prema privremenim nerevidiranim financijskim rezultatima, Petrokemija d.d. je u 2019. godini ostvarila ukupne prihode od 2.134,4 milijuna kuna te ukupne rashode od 1.980,2 milijuna kuna, što je rezultiralo bruto dobiti od 154,1 milijun kuna [Petrokemija d.d., 2020]. Pritom su ostvareni prihodi od prodaje u visini od 2.107 milijuna kuna, što u odnosu na ostvarenje iz 2018. godine čini rast od 17 posto. Najveći doprinos pozitivnom poslovnom rezultatu Petrokemije d.d. u 2019. godini došao je od povećanja obujma proizvodnje, povećanja prodaje na profitabilnijim tržištima i niže cijene prirodnog plina na europskim tržištima. U strukturi prihoda Petrokemije d.d. i u 2018. godini prevladavao je izvoz s udjelom od 64,7 posto [1.214,6 milijuna kuna], što je u odnosu na prethodnu godinu pad od 6 posto.

Financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume ukazuju na nastavak pozitivnih kretanja u ovom sektoru i tijekom 2018. godine [tablica 8]. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2018. godini bili su povećani za 8,2 posto u odnosu na prethodnu godinu. Premda i u 2017. i 2018. godini deset najvećih trgovačkih društava ove industrije kumulativno ostvaruje dobit, u 2018. godini kumulativna dobit bila je manja za 7,4 posto u odnosu na godinu dana ranije.

Sporiji rast zaposlenosti [0,3 posto] od rasta prihoda rezultirao je povećanjem proizvodnosti rada od 7,9 posto. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti deset vodećih proizvođača plastike i gume veća od 1,6 ukazuje da društva nemaju značajnih poteškoća u podmirivanju kratkoročnih obveza. Vrijednost koeficijenta zaduženosti u 2018. godini poprima vrijednost od 0,51 te je za 3,7 posto veća u odnosu na 2017. godinu. U istom razdoblju koeficijent obrtaja ukupne imovine također bilježi rast od 17,6, što znači da se smanjuje prosječno trajanje obrta ukupne imovine. U 2018. svaka kuna imovine rezultirala je s 1,4 kune prihoda, dok je u 2017. na svaku kunu imovine bilo ostvareno 1,2 kune prihoda. Nakon pokrivanja proizvodnih troškova promatranim društvima u 2018. godini ostalo je 4,6 posto, a u 2017. godini 5,4 posto ukupnih prihoda.

_Tablica 8.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, 2017. i 2018.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Gumiimpex-GRP d.o.o., Muraplast d.o.o., Aquaestil plus d.o.o., Sipro d.o.o., Alpla d.o.o., Vargon d.o.o., Marlex d.o.o., Telur d.o.o., Deceuninck d.o.o. i Stražaplastika d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2017.	2018.	2018./2017.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	1.702,5	1.842,9	108,2
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	92,1	84,1	91,3
Broj zaposlenih	1.731	1.737	100,3
Bruto marža (u %)	5,4	4,6	-1 p.b.
Profitabilnost imovine (u %)	6,1	6,0	-0,1 p.b.
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	983,5	1.060,9	107,9
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,2	1,4	117,6
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,6	1,6	100,1
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,49	0,51	103,7

Gledano na razini pojedinih društava, povećanje ukupnih prihoda u 2018. u odnosu na 2017. ostvarilo je devet vodećih proizvođača plastike i gume, pri čemu su najveće povećanje ostvarili Telur d.o.o. (24,9 posto), Alpla d.o.o. (19,5 posto) i Muraplast d.o.o. (10,7 posto). Smanjenje ukupnih prihoda na međugodišnjoj razini bilježi jedino Deceuninck d.o.o., i to od 1,6 posto. Alpla d.o.o. i Sipro d.o.o. jedini su 2018. godinu zaključili s gubitkom, i to u visini od 28,5 i 2,2 milijuna kuna. Najveću bruto dobit u 2018. godini ostvarili su Muraplast d.o.o. (35,4 milijuna kuna) i Gumiimpex-GRP d.o.o. (34,2 milijuna kuna) [tablica 9]. Istovremeno su najveću likvidnost zabilježili Gumiimpex-GRP d.o.o. (2,22) i Alpla d.o.o. (2,14). Najslabija sposobnost financiranja kratkoročnih obveza obilježila je poslovanje Stražaplastike d.o.o. (0,95) i Vargona d.o.o. (1,01).

_Tablica 9.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume – odabrani financijski pokazatelji, 2018.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (%)
Gumiimpex-GRP d.o.o.	425,0	0,36	2,22	8,04
Muraplast d.o.o.	336,7	0,42	1,58	10,52
Aquaestil plus d.o.o.	168,5	0,50	1,81	7,64
Sipro d.o.o.	157,5	0,62	1,56	-1,40
Alpla d.o.o.	152,8	0,54	2,14	-18,67
Vargon d.o.o.	142,7	0,59	1,01	7,54
Marlex d.o.o.	130,4	0,63	1,44	5,85
Telur d.o.o.	125,7	0,66	1,75	1,40
Deceuninck d.o.o.	105,8	0,76	1,13	7,69
Stražaplastika d.o.o.	97,9	0,49	0,95	4,18

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Dionice Petrokemije d.d. su na međugodišnjoj razini zabilježile rast vrijednosti od 87,91 posto te se nalaze na sedmom mjestu od deset dionica s najvećim porastom cijene u 2019. godini.

Na Zagrebačku burzu uvrštena su dva trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, Petrokemija d.d. i Saponia d.d., dok iz djelatnosti proizvodnje plastike i gume na Zagrebačku burzu nije uvršteno niti jedno društvo. Osječka Saponia d.d. se sukladno posljednjoj redovnoj reviziji indeksa CROBEX, CROBEXtr i CROBEXindustrija od 10. ožujka ove godine nalazi u sastavu indeksa CROBEX, CROBEXtr i sektorskog indeksa CROBEXindustrija. Nadalje, nakon dvije godine kutinska Petrokemija d.d. se od 25. studenog 2019. godine ponovno nalazi u sastavu indeksa CROBEXplus te u sastavu sektorskog indeksa CROBEXindustrija.

Zanimljiv je podatak da je trgovinsku statistiku za 2019. godinu obilježilo volatilno kretanje indeksa. Ipak, gledano na međugodišnjoj razini većina indeksa ostvaruje rast, s iznimkom CROBEXkonstrukt indeksa koji je na međugodišnjoj razini zabilježio pad od 12,93 posto te indeksa CROBEXturist koji je zabilježio pad od 2,31 posto. Indeks CROBEX zabilježio je rast od 15,36 posto, dok je indeks CROBEXindustrija ostvario skroman rast od 1,95 posto. Dionice Petrokemije d.d. su na međugodišnjoj razini zabilježile rast vrijednosti od 87,91 posto te se nalaze na sedmom mjestu od deset dionica s najvećim porastom cijene u 2019. godini³. Usporedbe radi, dionice Petrokemije su u 2018. na međugodišnjoj razini zabilježile pad vrijednosti od 56,9 posto te su bile uvrštene na popis dionica s najvećim padom u 2017. godini.

³ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>

Kemijski sektor u EU-28

“Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2019. godini zabilježila međugodišnji pad od 1 posto.

Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2019. godini (razdoblje od siječnja do studenog) zabilježila međugodišnji pad od 1 posto (CEFIC, 2020b)⁴. Gledano na globalnoj razini, proizvodnja kemijskog sektora tijekom je istog razdoblja povećana za 2 posto (tablica 10). Pozitivne međugodišnje stope rasta proizvodnje pritom bilježe azijska tržišta poput Indije (4,4 posto), Rusije (4,4 posto) i Kine (4,2 posto), dok ostala svjetska tržišta bilježe međugodišnji pad. Za usporedbu, 2018. godine proizvodnja kemijskog sektora EU-28 ostvarila je međugodišnji pad od 0,4 posto, dok je na globalnoj razini ostvarila rast od 2,8 posto. Značajni utjecaj na većinu proizvođača kemijskih proizvoda u svijetu ima politička i ekonomska neizvjesnost, rast protekcionizma, regulatorna nesigurnost oko Brexita i trgovinski ratovi između SAD-a i njegovih ključnih partnera. Slabijoj potražnji za proizvodima kemijske industrije dodatno doprinosi i izostanak rasta u drugim proizvodnim industrijama, prije svega automobilskoj industriji i industriji elektroničkih uređaja. Prva faza trgovinskog sporazuma između SAD-a i Kine kojim bi se mogao okončati petnaestomjesečni trgovinski rat dviju najvećih svjetskih ekonomija, mogla bi donijeti određeni stupanj stabilizacije.

Tijekom prvih deset mjeseci 2019. godine ukupna prodaja kemijskog sektora EU-28 dosegla je vrijednost od 472,4 milijarde eura, od čega je 332,9 milijardi eura (70,5 posto) ostvareno prodajom unutar EU-28, a 139,5 milijardi eura (29,5 posto) prodajom izvan EU-28. Gledano dinamički, u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, prodaja kemijskog sektora EU-28 u 2019. godini zabilježila je pad od 1,7 posto. Pritom prodaja unutar EU-28 ostvaruje pad od 3,4 posto, dok prodaja izvan EU-28 ostvaruje međugodišnji rast od 2,6 posto. Najveći doprinos povećanju prodaje kemijskog sektora EU-28 izvan Europske unije dolazi od porasta izvoza specijalnih kemikalija i petrokemijskih proizvoda u Sjedinjene Američke Države. Istovremeno, analize Europskog udruženja kemijske industrije (The European Chemical Industry Council – CEFIC) ukazuju na značajno smanjenje izvoza polimera u 2019. u odnosu na 2018. godinu.

⁴ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su iz izvještaja kojeg objavljuje Europsko udruženje kemijske industrije CEFIC, <https://cefic.org/app/uploads/2020/01/2020-01-28-Cefic-Chemicals-Quarterly-Report.pdf>

Tablica 10.

Međugodišnje stope kretanja proizvodnje kemijskog sektora, u %, 2017., 2018., I. – XI. 2019.

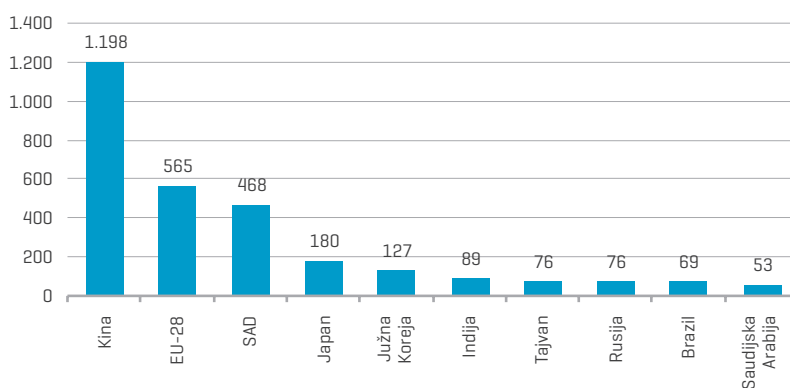
	2017.	2018.	3. tromjesečje 2019. 3. tromjesečje 2018.	3. tromjesečje 2019. 2. tromjesečje 2019.	I.-XI. 2019.
Kina	3,8	3,6	2,8	-0,4	-0,4
EU	2,0	-0,4	-2,0	-1,6	-1,6
Sjeverna Amerika	3,8	4,2	-1,6	-0,3	-0,3
Latinska Amerika	-0,1	-1,0	-3,2	-1,2	-1,2
Južna Koreja	3,5	2,3	-1,9	3,4	3,4
Indija	0,1	2,3	0,4	-0,1	-0,1
Rusija	4,9	3,0	5,7	-1,5	-1,5
Brazil	1,1	-0,3	5,0	-2,1	-2,1
Svijet	3,6	2,8	1,6	0,2	0,2

Izvor: CEFIC [2020b].

Slika 7.

Deset vodećih zemalja prema obujmu prodaje proizvoda kemijskog sektora, 2018.

Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a [CEFIC, 2020c].

“Proizvodi kemijskog sektora Europske unije pokrivaju tri glavna proizvodna područja: osnovne kemikalije ili kemijske tvari, specijalne kemikalije i kemijske proizvode za široku potrošnju.

Kemijska industrija Europske unije se s ukupno ostvarenom prodajom u vrijednosti od 565 milijardi eura u 2018. godini nalazi na drugom mjestu deset vodećih zemalja, iza Kine i ispred SAD-a [slika 7]. Gledano dinamički, udio kemijske industrije Europske unije na svjetskom tržištu smanjio se tijekom posljednja dva desetljeća. Usprkos povećanju ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije s 361 milijarde eura u 1998. na 565 milijardi eura u 2018. godini, udio EU-28 u ukupnoj svjetskoj prodaji kemikalija u istom se razdoblju smanjio s 32,9 posto na 17 posto. Prema prognozama CEFIC-a, očekuje se da će do 2030. godine svjetska prodaja kemikalija dostići 6,6 bilijuna eura te da će kemijska industrija EU-a zauzeti treće mjesto iza Kine [s gotovo 50 posto svjetskog tržišta] i SAD-a. Nadalje, očekuje se da će visoki tržišni udio u specijalnim kemikalijama koji trenutno obilježava kemijsku industriju u Europi, nastaviti s rastom i u budućnosti.

Kemijska industrija Europske unije je s udjelom od 1,1 posto BDP-a, 1,71 milijun zaposlenih i ostvarenom prodajom od 565 milijardi eura u 2018. godini jedan od najvećih industrijskih sektora i vodeći izvor izravne i neizravne zaposlenosti Europske unije.

Više od polovice (56 posto) proizvoda kemijskog sektora Europske unije prodaje se daljnjim korisnicima u drugim industrijama, dok se ostatak proizvoda (44 posto) plasira u ostale sektore poput primarnog sektora, uslužnog sektora, zdravstva i ostalih društvenih djelatnosti [tablica 11] [Oxford Economics, 2019]. Pored kemijske industrije, najveći industrijski korisnici kemikalija su proizvodnja gume i plastike (15,5 posto), građevinarstvo (5,1 posto), proizvodnja celuloze, papira, proizvoda od papira, tisak i izdavaštvo (4,3 posto) itd.

Tablica 11.
Najvažniji sektori
potrošači proizvoda
kemijske industrije,
EU-28, 2018.

Napomena: Kategorija "Ostalo" obuhvaća sljedeće djelatnosti: poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo (8 posto), trgovina na veliko i malo (4 posto), istraživanje i razvoj i ostale poslovne djelatnosti (3,2 posto), rudarstvo (3,3 posto), usluge (9,2 posto) te zdravstvo i ostale društvene djelatnosti (16,8 posto).

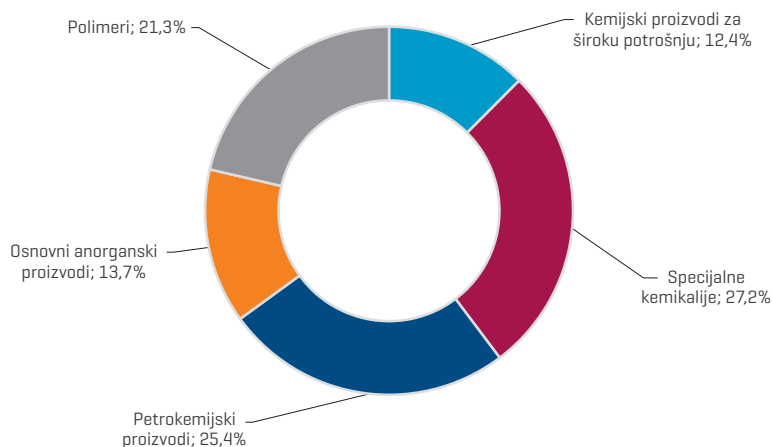
Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a (CEFIC, 2020c).

Gumeni i plastični proizvodi	15,5
Građevinarstvo	5,1
Celuloza, papir, proizvodi od papira, tisak i izdavaštvo	4,3
Koks, rafinirani naftni proizvodi i nuklearno gorivo	3,6
Tekstil, tekstilni proizvodi, koža i obuća	3,5
Prehrambeni proizvodi, pića i duhan	3,3
Motorna vozila, prikolice i poluprikolice	3,0
Osnovni metali i proizvodi od metala	2,6
Računala, električna i optička oprema	2,4
Izrađeni metalni proizvodi	2,4
Električni strojevi i uređaji, d.n.	2,2
Ostali nemetalni mineralni proizvodi	2,0
Strojevi i oprema, d.n.	1,8
Proizvodnja, d.n.; Recikliranje	1,7
Ostala prerađivačka industrija	2,2
Ostalo	44,4

Proizvodi kemijskog sektora Europske unije pokrivaju tri glavna proizvodna područja: osnovne kemikalije ili kemijske tvari, specijalne kemikalije i kemijske proizvode za široku potrošnju. Osnovne kemikalije, odnosno kemijske tvari obuhvaćaju i petrokemijske proizvode zajedno s njihovim derivatima te osnovne anorganske proizvode. One se proizvode u velikim količinama te se prodaju unutar kemijske industrije kao i u ostalim industrijama, a čine gotovo dvije trećine ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije 2018. godine (59,5 posto) [slika 8]. Pritom petrokemijski proizvodi u ukupnoj prodaji sektora sudjeluju s 25,4 posto, polimeri s 21,3 posto, a osnovni anorganski proizvodi s 13,7 posto. Istovremeno specijalne kemikalije u ukupnoj prodaji kemijskog sektora Europske unije sudjeluju s 27,2 posto, a kemijski proizvodi za široku potrošnju s 12,4 posto.

Slika 8.
Struktura ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije prema osnovnim proizvodnim grupama, 2018.

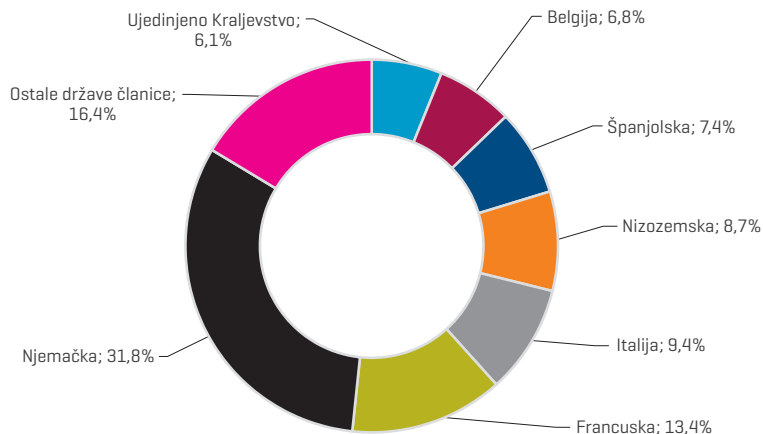
Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a (CEFIC, 2020c).

Gledano po državama članicama, više od polovice ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije 2018. godine ostvaruje se u samo tri države, Njemačkoj [31,8 posto], Francuskoj [13,4 posto] i Italiji [9,4 posto] (slika 9). Pridruže li im se Nizozemska, Španjolska, Belgija i Ujedinjeno Kraljevstvo, udio se povećava na 83,6 posto. Udio ostalih država članica u ukupnoj trgovini kemijskog sektora Europske unije istovremeno iznosi 16,4 posto, pri čemu najveći doprinos dolazi od Poljske i Austrije.

Slika 9.
Struktura ukupne prodaje kemijskog sektora po državama članicama Europske unije, 2018. (EU-28 = 100%)

Izvor: Izradila autorica prema CEFIC-u (CEFIC, 2020c).

Zaključak i očekivanja

“Usljed globalnih gospodarskih poteškoća prouzrokovanih pandemijom koronavirusa, u nadolazećim mjesecima svakako se očekuju niže razine proizvodne aktivnosti hrvatskog gospodarstva.

— Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini u Hrvatskoj bilježi međugodišnji rast od 2,3 posto (tablica 1). Pozitivna kretanja aktivnosti industrije kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom prošle godine bila su popraćena povećanjem plaća, dok je zaposlenost zabilježila blagi pad. Usporedbe radi, u prethodne je dvije godine, 2017. i 2018., ova industrija ostvarivala negativne međugodišnje stope rasta, dok je tijekom razdoblja od 2014. do 2016. godine proizvodna aktivnost ove industrije rasla. Za razliku od proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, proizvodna aktivnost industrije proizvoda od plastike i gume već šestu godinu zaredom bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta, što je imalo pozitivan učinak na daljnji rast zaposlenosti i prosječnih mjesečnih bruto plaća ove industrije.

Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. godini bio je veći za 17,9 posto u odnosu na 2015. godinu, a uvoz za 23,3 posto. Proizvodnja proizvoda od gume i plastike je u razdoblju od 2015. do 2019. godine zabilježila kumulativni rast izvoza od 55,8 posto, a uvoza za 29,3 posto. Pokrivenost uvoza izvozom industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2019. iznosila je 43,7 posto, a industrije proizvoda od gume i plastike 48,5 posto.

Doprinos sektora kemijske industrije gospodarstvu vidljiv je i u podacima o bruto dodanoj vrijednosti (BDV-u), zaposlenosti i broju aktivnih poslovnih subjekata. Udio sektora kemijske industrije u BDV-u prerađivačke industrije u 2017. godini iznosio je 6,6 posto, pri čemu je udio industrije kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana iznosio 2,6 posto, a udio industrije gume i plastike 4 posto. Ukupan broj zaposlenih u sektoru kemijske industrije u siječnju 2020. godine iznosio je 15.637 ili 6,9 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije. Prema podacima Poslovne Hrvatske, poslovni subjekti u kemijskoj industriji čine čak 6,7 posto poslovnih subjekata u prerađivačkoj industriji Hrvatske. Pritom je u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda aktivno više od 456 registriranih poslovnih subjekata, a u industriji gume i plastike 1.151.

Zanimljiv je podatak da je kutinska Petrokemija d.d. u 2019. godini prvi put nakon dužeg razdoblja ostvarila pozitivni poslovni rezultat. Prema privremenim nerevidiranim financijskim rezultatima, Petrokemija d.d. je u 2019. godini ostvarila neto dobit od 154 milijuna kuna u usporedbi s 471 milijuna kuna neto gubitka ostvarenog u 2018. godini. Zahvaljujući pozitivnim poslovnim rezultatima, Petrokemija d.d. se od 25. studenog 2019. godine ponovno nalazi u sastavu indeksa CROBEXplus te u sastavu sektorskog indeksa CROBEXindustrija. Također se i osječka Saponia d.d. od 10. ožujka ove godine nalazi u sastavu indeksa CROBEX, CROBEXtr i sektorskog indeksa CROBEXindustrija.

Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2019. godini (razdoblje od siječnja do studenog) zabilježila međugodišnji pad od 1 posto (CEFIC, 2020b)⁵, dok je na globalnoj razini povećana za 2 posto. Izuzev Indije [4,4 posto], Rusije [4,4 posto] i Kine [4,2 posto], ostala svjetska tržišta bilježe međugodišnji pad proizvodne aktivnosti kemijske industrije. Ovakva su kretanja posljedica političke i ekonomske neizvjesnosti, rasta protekcionizma, regulatornih nesigurnosti vezanih uz Brexit te ponajviše trgovinskog rata između SAD-a i njegovih ključnih partnera. Smanjenje potražnje za proizvodima kemijske industrije posljedica je i izostanka rasta u drugim djelatnostima prerađivačke industrije, prvenstveno u automobilskoj industriji i industriji elektroničkih uređaja. S obzirom na to da su početkom ove godine SAD i Kina potpisali prvu fazu trgovinskog sporazuma kojim bi se mogao okončati petnaestomjesečni trgovinski rat dviju najvećih svjetskih ekonomija, može se očekivati stabilizacija međunarodne trgovine.

Usljed globalnih gospodarskih poteškoća prouzrokovanih pandemijom koronavirusa, u nadolazećim mjesecima svakako se očekuju niže stope rasta globalnog, europskog i hrvatskog gospodarstva. Stroge mjere za prevenciju širenja pandemije koronavirusa uvode se u sve većem broju zemalja. Tako je od 16. ožujka na snazi odluka o zatvaranju vanjskih granica Europske unije, a putovanja između država članica Europske unije i ostatka svijeta obustavljena su na 30 dana. Premda je teško procijeniti jačinu učinaka pandemije koronavirusa na hrvatsko gospodarstvo, sasvim je sigurno da će se ona negativno odraziti, i to ponajprije na turizam i dobavne lance, no neće zaobići niti ostatak gospodarstva. Prema rezultatima ankete koju je provela Hrvatska gospodarska komora (HGK)⁶ dvije trećine (66 posto) hrvatskih tvrtki već osjeća negativne posljedice pandemije koronavirusa na svom poslovanju, a više od polovice njih (53 posto) bilježi pad prometa. Pritom su najviše pogođene putničke agencije, tvrtke koje se bave pružanjem smještaja, pripremom i posluživanjem hrane te logistika. Veći negativan

⁵ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su iz izvještaja kojeg objavljuje Europsko udruženje kemijske industrije CEFIC, <https://cefic.org/app/uploads/2020/01/2020-01-28-Cefic-Chemicals-Quarterly-Report.pdf>

⁶ Informacije preuzete s internetske stranice: <https://www.glasistre.hr/hrvatska/dvije-trecine-hrvatskih-tvrtki-vec-osjeća-posljedice-korona-virusa-na-poslovanje-anketa-625061>

utjecaj osjećaju male i srednje tvrtke. Nadalje, dodatnu prijetnju za hrvatsko gospodarstvo predstavlja i negativan učinak pandemije na gospodarstvo Njemačke koje u posljednje vrijeme pokazuje znakove usporavanja. Problemi povezani s koronavirusom mogli bi njemačko gospodarstvo uvesti u recesiju, što bi zasigurno imalo i negativne posljedice na Hrvatsku.

Literatura:

CEFIC [2020a]. *Landscape of the European chemical industry 2020*. Preuzeto s: <https://www.chemlandscape.cefic.org/wp-content/uploads/combined/fullDoc.pdf>

CEFIC. [2020b]. *Chemicals quarterly report [CQR]*. Preuzeto s: <https://cefic.org/app/uploads/2020/01/2020-01-28-Cefic-Chemicals-Quarterly-Report.pdf>

CEFIC. [2020c]. *2020 facts & figures of the European chemical industry*. Preuzeto s: <https://cefic.org/app/uploads/2019/01/The-European-Chemical-Industry-Facts-And-Figures-2020.pdf>

Državni zavod za statistiku. Preuzeto s: www.dzs.hr

Petrokemija d.d. [2020]. *Godišnje izvješće Petrokemije d.d. za 2019. godinu (nekonsolidirano, nerevidirano)*. Preuzeto s: https://petrokemija.hr/Portals/0/Dokumenti_Kompanija/Financije/IzvjescjePetrokemija2019G.pdf?ver=2020-02-26-162531-787

Oxford Economics. [2019]. *The global chemical industry: Catalyzing growth and addressing our world's sustainability challenges*. Preuzeto s: https://www.icca-chem.org/wp-content/uploads/2019/03/ICCA_EconomicAnalysis_Report_030819.pdf

Poslovna Hrvatska. Preuzeto s: <http://poslovna.hr>

Zagrebačka burza. Preuzeto s: <https://www.zse.hr/>

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Ivana Rašić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Trgovina na malo* izlazi u travnju 2020.